

Bebeklikten Yetişkinliğe

ÇOCUK YETİŞTİRME SANATI

Fatih AYTAÇ

M. Fatih AYTAÇ

BEBEKLIKTE YETİŞKİNLİĞE ÇOCUK YETİŞTİRME SANATI

ISBN 978-625-7880-73-2
DOI 10.14527/9786257880732

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarına aittir.

© 2020, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** ve **Pegemindex.net** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Eylül 2020, Ankara

Yayın-Proje: Şule Kılıç
Dizgi-Grafik Tasarım: Hilal Sultan Kılıç
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Vadi Grup Basım A.Ş.
İvedik Organize Sanayi 28. Cadde 2284 Sokak No:105
Yenimahalle/ANKARA
(0312 394 55 91)

Yayıncı Sertifika No: 36306
Matbaa Sertifika No: 26687

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay / ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51
Yayınevi Belgeç: 0312 435 44 60
Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08
Dağıtım Belgeç: 0312 431 37 38
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net

Müzoş'a ...

ÖN SÖZ

Bir çocuğu yetiştirmekten ve sağlıklı bir şekilde yaşama hazırlamaktan daha önemli iş yoktur. Anne-babalar için çocuklarının hayat okulunda başarılı olmaları onların en büyük dilekleridir.

2000 yılından günümüze kadar olan zamanda doğmuş kişiler Z kuşağına dahil ediliyor. Teknolojinin kucağına doğan bu nesil 'internet kuşağı' olarak da adlandırılıyor. Son derece iyimser olmalarının yanı sıra pek hırslı değiller. 21. yüzyılın ilk nesli olan Z kuşağının, teknolojinin ilerlemesi sebebiyle diğer kuşaklara göre daha uzun yaşamaları bekleniyor.

X ve Y kuşağı, Z kuşağının olgusallıktan uzak davranışları nedeniyle sıklıkla çatışır. Bu durumu bir örnekle açıklamak gerekirse, gözünüzün önüne aralarında 10 yaş fark olan iki kardeşin yaşadığı çatışmayı veya ailesiyle sürekli bir anlaşmazlık içinde olan Z kuşağına ait çocuğu getirebilirsiniz.

İşte bu kitap çocuklarını sağlıklı ve huzurlu nasıl yetiştirebilirim kaygısını taşıyan ebeveynlere ve eğitimcilere rehber olmak için yazıldı.

Bilhassa çocukların 0-18 yaş arasındaki gelişimlerinde kaç yapayım derken göz çıkartmamak adına bilimsel çerçevede somut, uygulanabilir öneriler sunmak için hazırlandı.

- ➔ Çocuklarla ilk iletişimimiz nasıl olmalı, ilk diyalogumuzu nasıl sağlamalıyız?
- ➔ Bu dönemlerde çocuk neyi niçin yapar?
- ➔ Çocukları hangi genişlikte bir çemberin içinde kontrolde tutmalıyız?
- ➔ Çocukların zihinsel gelişiminin bilimsel formülü nelerdir?
- ➔ Okul öncesi dönemin önemi nelerdir?
- ➔ Dramsız disiplin olur mu?
- ➔ Uzun süreli tatillerde çocuklarımızın öğrenme kaybını nasıl gidermeliyiz?
- ➔ Çocuklarımızı ekran ve dijital bağımlılıktan nasıl kurtarıyoruz?
- ➔ Ergenlerle sağlıklı iletişim nasıl kurulur?
- ➔ Sınavlara hazırlanan çocuklarda nelere dikkat etmeliyiz?
- ➔ Üniversite ve meslek seçimi yapacak çocuklara nasıl destek olmalıyız?
- ➔ Gençleri girişimciliğe nasıl teşvik etmek için neler yapmalıyız?

İşte bu ve benzeri sorularınıza bilimsel, uygulanabilir, ayağı yere basan yanıtlar bulacaksınız.

İçinde yaşadığımız teknolojik çağda eskilerde uygulanan geleneksel çocuk yetiştirme teknikleri yetersiz kalıyor ve beraberinde bir çokta sorun getiriyor.

Ebeveyn ise “ideal ebeveyn” olabilmek ve bu sorumluluklarını yerine getirmek için bu konularda söz söyleyen gerek sosyal medya fenomenleri gerekse ekranlarda birbiri ile çelişen “uzman”lar arasında kalıyor.

İşinin ehli olan eğitimciler bu işten nemalanmak isteyen tacirlerin gölgesinde kalabiliyor.

Burda yazdıklarım benim ODTÜ’de aldığım eğitimimin 35 yıldır sahalarda pratikte yoğrulmasından oluşuyor.

Bir baba ve dede olarak teoriyi pratikle terbiye edip, keskin çizgilerle değil de bilimselliğe bağlı kalıp pratikte uygulanabilen ve gerçekten içime sinen fikirlerimi yazdım.

Kitap 5 Bölümden Oluşuyor

İlk bölüm çocuk yetiştirmede doğumdan yetişkinliğe kadarki süreçte ebeveyn olabilmeye dair genel bir bilimsel giriş niteliğindedir.

İkinci bölüm 0-6 yaş erken çocukluk ve 6-11 yaş orta çocukluk dönemlerini içeriyor.

Üçüncü bölüm ise genel olarak 11-19 yaş dönemlerine denk gelen ergenlik ve genç yetişkinlik yıllarından oluşuyor.

İşte yetişkinlerin dertlerine derman olmak için, basma kalıp cümlelerden ziyade gerçekçi, günlük hayatta karşılığı ve uygulanabilirliği olan çözümler sundum.

Kitabın son bölümü ise söyleyip de bir türlü gerçekleştiremediğimiz;

Çocuk neyi, neden ve ne için yapar türündeki sorulara ayırdım.

Çocuklarınızın özgür birer birey olmaları için yazdıklarımı sadece okumakla kalmayıp aynı zamanda günlük yaşamda da uygulamanız dileğiyle.

İyi okumalar dostlar.

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM

ÇOCUK YETİŞTİRMENİN ALFABESİ

1. Çocuğunuzun Mizacını İyi Tanıyın	6
Her Çocuk Özeldir ve Mizaçları Kan Grupları Gibi Farklıdır	6
2. Çocukla Güvene Dayalı Bir Bağ Kurun	8
Güvenli Bağlanma İçin Ne Yapmak Gerekir	9
3. Mükemmel Değil Olması Gerektiği Kadar İyi Olun.....	10
Çocuklar Ebeveynlerin Aynasıdır.....	12
1. AŞIRI KORUYUCU EBEVEYNLİK	13
2. OTORİTERYEN (BASKICI) EBEVEYNLİK.....	14
3. GEVŞEK (ÇOCUK MERKEZCİ) EBEVEYNLİK	14
Çocuk Merkezdedir.....	15
4. TUTARSIZ (KARARSIZ) EBEVEYNLİK	16
5. MÜKEMMELİYETÇİ EBEVEYNLİK.....	17
6. İLGİSİZ (İHMALKAR) EBEVEYNLİK	18
7. DEMOKRATİK (SAĞLIKLI-İDEAL) EBEVEYNLİK.....	19
RUTİN OLUŞTURMA	20

İNATLAŞMAYIN.....	24
OLUMLU (ETİK) DEĞERLERİ İÇSELLEŞTİRMEK.....	25
ÇOCUK EĞİTİMİNDE BABANIN ROLÜ.....	28
EN İYİ EBEVEYNLERİN BİLE YAPTIĞI DİSİPLİN HATALARI	34
1. Disiplinimiz Öğretmeye Dayalı Olmak Yerine Sonuç Esaslı Olur.....	35
2. Disipline Ederken Sıcak ve Korumacı Olmak	35
3. Tutarlılığı Katılıkla Karıştırmayın	36
4. Çok Fazla Konuşmayın	36
5. Davranışa Çok Fazla Odaklanınız ve Davranışın Arka- sındaki Nedene Yeterince Bakmayız	36
6. Söylediklerimizi Açık, Net ve Anlaşılır Olarak Aktarmalıyız.....	37
7. Çocuklarımıza Hep Olumsuz Duygular Yaşamaması Gerektiği Mesajınızı Vermeyin.....	37
8. Aşırı Tepki Verirsek Çocuklarımız Kendi Eylemlerine Değil, Aşırı Tepkimize Odaklanır	37
9. Onarmak İçin Özür Dilemeyi Bilmeliyiz.....	38
10. Duygusal ve Tepkisel Bir Anda Ahkâm Kestikten Sonra Aşırı Tepki Verip Sonra Vitese Almayın.....	38
11. Bazen Çocuklarımızın İyi Seçimler Yapmak veya Sakinleşmek İçin Yardıma İhtiyaç Duyarlar	38

12. Disipline Ederken İzleyicileri Olaya Dahil Etmeyin	39
13. Çocuklarımızı Başkalarının Önünde Düzelterek Utandırmayın	39
14. Çocuklarımızın Yaptıklarını Açıklamasına İzin Verin	40
15. Çok Fazla Beklentiye Girmeyin	40

2. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİ

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE SOSYAL VE DUYGUSAL GELİŞİM	46
Duygu Düzenlemesi	47
Sosyal Gelişim	48
Sosyal Gelişimle İlgili Kavramlar	48
Benlik Kavramı	49
Çocukla İletişim Kurmak.....	54
Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Nasıl Kitaplar Almalıyız.....	56

Bebekler Neden Ağlar	57
BEBEKLER ASLA YALNIZ BAŞLARINA AĞLAMAYA BIRAKILMAMALIDIR	58
Ağlayan Bir Bebeğin Karşısında Ne Yapılmalı (Tüm ihtiyaçları giderildikten sonra).....	59
Elektronik Cihazlar, Ekran Bağımlılığı ve Çocuklar	61
Peki Çözüm Yasaklamak Mı	64
Bağımlılık Bir Ortam Meselesidir	64
Çocuklar Ekranı Kaç Yaşında Ne Kadar Maruz Kalmalı.....	64
Teknolojinin Zararlarından Nasıl Korursunuz	65
ÇOCUĞUNUZUN ÖĞRENME STİLİNİ BİLİYOR MUSUNUZ?	68
1. Görsel Öğrenme Stili	70
2. İşitsel Öğrenme Stili	72
3. Dokunsal Öğrenme Stili.....	73
OKUL DÖNEMİ.....	77
İlk Okula Ne Zaman Başlamalı	81
Okul Seçiminde Nelere Dikkat Edilmelidir	82
Çocuğun Okula Gitmek İstememesi Nedendir.....	82

Okulun İlk Günleri ve Okul Reddi Nedir Nedenleri Nelerdir	83
Çocukların Okula Alışması Nasıl Sağlanır.....	86
Her Yer Ona Ait Her Yerde Oyuncakı Var	88
Çocuğunuzun Odasını Nasıl Düzenlediniz.....	88
Boşanma ve Çocuk.....	94

3. BÖLÜM

ERGENLİK DÖNEMİ

Ergenlik Çağındaki Bir Birey Kendini Nasıl Değerlendirir	100
Ergenlik Döneminde Öz Saygı ve Sorunları İçseltetirmek	101
Güvenliği Sağlayın Öğretin Takip Edin.....	107
Ergenlikte Çatışma.....	108
Anne-Babalara	111
İLETİŞİM KURMAK.....	113
Sorunları Nasıl Konuşmalıyız	117
Hata Yaptığımızda Özür Dileyin	120

İLETİŞİMDE ENGELLER.....	120
1. Emir verme, yönetme.....	120
2. Uyarma, tehdit etme.....	120
3. Ahlak dersi verme.....	121
4. Öğüt verme, çözüm getirme, fikir verme.....	121
5. Mantık yoluyla inandırma.....	121
6. Yargılama, eleştirme, suçlama.....	121
7. Övme, görüşüne katılma, teşhis koyma.....	121
8. Ad takma, gülünç duruma düşürme.....	122
9. Tahlil etme, teşhis koyma.....	122
10. Teskin etme.....	122
11. İnceleme, araştırmak, soruşturmak.....	122
12. Konu değiştirme, işi alaya vurma,şaka yolu.....	122
ETKİLİ İLETİŞİM YOLLARI.....	123
OLAĞANÜSTÜ SÜREÇLERDE UYGUN TEKNOLOJİ KULLANIMI VE TEKNOLOJİ BAĞIMLILIĞININ İLERLEMESİ İÇİN AİLELERİN UYGULAYABİLECEĞİ BAZI YAKLAŞIMLAR.....	125
Neden Kodlama Eğitimi.....	128
Kodlama Öğrenmenin Önemi.....	129

TATİLDE ÖĞRENME KAYBINI AZALTMAK İÇİN NE YAPMALI.....	130
Neler Yapılabilir	130
Ödev Öcü Mü.....	133
8. Sınıflarda Ödev Başarıyı Negatif Olarak Etkiliyor ...	135
Çocuk Ezberliyor Mu Öğreniyor Mu	140
NEDEN ÖĞRENEMEYİZ	141

4. BÖLÜM

MESLEK SEÇİMİ VE ÜNİVERSİTE TERCİHİ

Anne-Babalara Not.....	156
Öneri.....	157
Nedir Bunlar	159
OKUDUĞUNUZ ŞEHİR Mİ ÖNEMLİ OKUDUĞUNUZ ÜNİVERSİTE VE BÖLÜM MÜ	160
ÖZEL ÜNİVERSİTE Mİ DEVLET ÜNİVERSİTESİ Mİ	161
YURT DIŞI EĞİTİM OLANAKLARI TERCİHTE DİKKATE ALINMALI MI	161

TERCİH YAPARKEN ÖZEL KOŞULLARA DİKKAT EDİLMELİDİR.....	161
ÖĞRENCİ DEĞİŞİM PROGRAMLARI.....	162
İŞ BULMA KOLAYLIĞI TERCİH SEBEBİ OLMALI MI	162
AİLENİN BULUNDUĞU ŞEHİR TERCİH SEBEBİ OLMALI MI.....	163
AİLEYE YAKIN OLAN ŞEHİR TERCİH EDİLMELİ Mİ	163
BAŞKA ŞEHİRDE OKUMANIN AVANTAJLARI VAR MI	163
Sonuç	164
Boşanma ve Çocuk.....	164

5. BÖLÜM

EN ÇOK SORULANLAR

Çocuğu Suçlayarak Bir Yere Varamazsınız.....	176
BİZ ÇOK İYİ ARKADAŞIZ EBEVEYNLİĞİ	184
ÇOCUKLARININ DAHA İYİ ÖĞRENMESİ İÇİN EBEVEYNLERİN YAPMALARI GEREKEN 10 DAVRANIŞ	185
ÇOCUK YETİŞTİRİRKEN EBEVEYNLERİN YAPTIĞI 10 HATA.....	188
ÇOCUKLAR NEYİ NE İÇİN YAPARLAR?	195
YOLUN SONUNU MUTLAKA DÜŞÜNÜN.....	196
Peki Sorun Ne	200
KAYNAKÇA.....	205